

Deon Meyer

Orion

A.W. Bruna Uitgevers

Dag 7 Donderdag 6 juli

1

Hij ontwaakt plotseling uit zijn roes en het eerste waarvan hij zich bewust wordt, is de pijn in zijn ribben, dan zijn gezwollen oog en bovenlip, de mufte geur van ontsmettingsmiddel in de cel, de zure lucht van zijn lijf, de zoute smaak van bloed en verschaald bier in zijn mond.

En de opluchting.

De brokstukken van de vorige avond in zijn kop: het getreiter, de verveelde gezichten, de woede. Van die gewone, voorspelbare klootzakken. Van die gewone, keurige burgermannen, de hoekstenen van de samenleving.

Hij ligt daar, op de zijde die geen pijn doet, stil, met een kater die in zijn hoofd bonst.

Voetstappen buiten in de gang, een sleutel die in het slot van de grijze stalen deur omdraait, een raspen van metaal op metaal dat door zijn kop snijdt. Dan staat er een agent in uniform.

‘Je advocaat is er,’ zegt de politieman.

Hij keert zich traag om. Trekt zijn ene oog open.

‘Kom mee.’ Een stem zonder respect.

Hij tilt zijn lichaam overeind, zwaait zijn voeten van de brits af.

‘Ik heb geen advocaat.’ Zijn stem klinkt ver weg.

De politieman komt dichterbij, vat hem bij de kraag, trekt hem overeind. ‘Kom.’

Die pijn in zijn ribben. Hij strompelt door de celdeur naar

buiten, de betegelde gang door, naar een ander deel van het politiebureau.

Het uniform loopt voor hem uit, wijst met de sleutel de weg naar de kleine vergaderzaal. Hij loopt moeizaam naar binnen. Kemp is daar, met zijn aktetas naast zich en een frons op zijn gezicht. Hij gaat op een diepblauwe stoel zitten, zijn hoofd in zijn handen. Hij hoort de politieman de deur achter zich dicht-trekken en weglopen.

‘Jij bent tuig, Van Heerden,’ zegt Kemp.

Hij antwoordt niet.

‘Waarom maak je er zo’n zootje van?’

‘Maakt dat wat uit?’ Zijn dikke lip vervormt de ‘w’.

De frons van Kemp wordt dieper. Hij schudt zijn hoofd. ‘Ze hebben niet eens de moeite genomen er een zaak van te maken.’

Hij wil de opluchting opnieuw beleven, de afname van de druk, maar hij slaagt er niet in. Kemp. Waar komt Kemp vromme vandaan?

‘Zelfs tandartsen herkennen stront als ze het zien. Jezus, Van Heerden, wat moet dat worden met jou? Je vergooit je leven. Tandartsen? Hoe bezopen moet een mens zijn om met vijf tandartsen te willen vechten?’

‘Er waren twee huisartsen bij.’

Kemp bekijkt hem van top tot teen. Dan staat de advocaat op. Hij is een lange man, schoon en netjes in zijn sportjasje en grijze broek, de neutrale kleuren van zijn das zijn precies goed. ‘Waar staat je auto?’

Van Heerden komt traag overeind. De aarde helt een beetje over. ‘Bij de kroeg.’

Kemp opent de deur en loopt naar buiten. ‘Kom.’

Hij loopt hem traag achterna, naar het aangiftekantoor. Een sergeant schuift zijn bezittingen over de balie, een plastic zak met zijn dunne portefeuille en zijn sleutels. Hij pakt ze zonder de man aan te kijken.

‘Ik neem hem mee,’ zegt Kemp.

‘Hij komt wel weer terug.’

Het is koud, de wind snijdt door zijn dunne jasje heen. Hij onderdrukt de aandrang om het steviger om zich heen te trekken.

Kemp klimt in zijn grote terreinwagen, buigt zich naar voren en maakt de passagiersdeur open. Van Heerden loopt traag om de auto heen en stapt in, trekt het portier dicht en gaat er met zijn hoofd tegenaan hangen. Kemp start de motor.

‘Welke kroeg?’

‘De Sports Pub tegenover Panarotti’s.’

‘Wat is er gebeurd?’

‘Waarom ben je me komen halen?’

‘Omdat je gisteravond aan het voltallige politiebureau van Table View vertelde dat ik hen en de tandartsen zou dagvaarden voor elke denkbare aanklacht, van aanranding tot laster.’

Hij herinnert zich vaag zijn tirade in het politiebureau. ‘Mijn advocaat.’ Spottend.

‘Ik ben jouw advocaat niet, Van Heerden.’

Het gezwollen oog maakt een eind aan zijn gelach. ‘Waarom ben je me komen halen?’

Kemp schakelt agressief. ‘Joost mag het weten.’

Van Heerden draait zijn hoofd om, kijkt naar de man achter het stuur. ‘Je wilt iets van me.’

‘Je staat bij me in het krijt.’

‘Ik sta helemaal niets bij jou.’

Kemp rijdt, zoekend naar de kroeg. ‘Waar staat je auto?’

Hij wijst naar de Corolla.

‘Ik rij achter je aan. Ik moet je schoon en respectabel zien te krijgen.’

‘Waarom?’

‘Later.’

Hij stapt uit en steekt de straat over, stapt in de Toyota. Het kost hem moeite om de deur open te krijgen, zijn hand is beverig. De motor hapert en kermt, slaat eindelijk aan. Hij rijdt over de Koebergweg, voorbij Killarney linksaf, naar de N7. De

regen valt met plotse windvlagen over de weg. Linksaf naar Morningstar en weer linksaf naar de toegang van de hoeve. De geïmporteerde Amerikaanse Ford van Kemp achter zich aan. Hij kijkt naar het grote huis tussen de bomen, maar draait af naar het witgekalkte gebouwtje, staat stil.

Kemp stopt naast hem, draait zijn raampje op een kier vanwege de regen. 'Ik wacht op je.'

Hij doucht eerst, laat het warme water over zijn lijf spoelen, zonder ervan te genieten. Zijn handen zepen onnadenkend de dunne lijnen van schouder naar borstkas naar buik in, alleen maar met het stuk zeep, zonder washandje, ze gaan voorzichtig over het gekneusde deel van de ribben, dan methodisch over de rest. Hij leunt met zijn hoofd tegen de muur om zijn evenwicht te bewaren terwijl hij eerst de ene en dan de andere voet wast, draait uiteindelijk de kranen dicht en neemt de handdoek van het rekje. Een dunne, vaak gewassen witte handdoek – hij zou eens een nieuwe moeten kopen. Hij laat de warmwaterkraan van de wasbak lopen, houdt zijn handen onder het iele straaltje en gooit het water over de spiegel om de stoom weg te spoelen. Hij knijpt een kwak scheerzeep uit de tube in zijn linkerhand; doopt de kwast erin, laat het schuimen. Hij zeep zijn gezicht in.

Het oog ziet er niet goed uit. Rood en gezwollen. Later wordt het paarsblauw. Het korstje op zijn lip is eraf gewassen. Er rest alleen nog een dun streepje bloed.

Hij trekt het scheermes eerst van zijn linkeroor naar beneden, helemaal tot bij zijn kin, over het kaakbeen tot in de nek, begint dan weer van bovenaf aan. Zonder te kijken. Trekt aan zijn kaakbeen en lippen om de huid te spannen terwijl het scheermes om de mond gaat, doet dan de rechterkant, spoelt het scheermes af, wast de wasbak uit met warm water, droogt hem weer af. Borstelt zijn haar. Moet de borstel schoonmaken, hij zit volgekoekt met zwarte haren.

Moet nieuwe onderbroeken kopen. Moet nieuwe overhem-

den kopen. Moet nieuwe sokken kopen. Ooit. Broek en jasje nog redelijk. Fuck de das. Draait het licht uit. Het vertrek is donker en koud, regen tegen de ruiten, tien over elf 's ochtends.

Hij loopt naar buiten. Kemp houdt het portier voor hem open.

Het blijft lang stil, tot in Milnerton.

‘Waarheen?’

‘Richting stad?’

‘Jij wilt iets van me.’

‘Een van onze assistenten is met een eigen praktijk begonnen. Ze heeft hulp nodig.’

‘Je staat bij haar in het krijt.’

Kemp snuift alleen maar. ‘Wat is er gisteravond gebeurd?’

‘Ik was dronken.’

‘Wat is er anders dan anders?’

Er staan pelikanen op de moerasachtige laagte van de golfbaan. Ze weiden onverstoorbaar in de regen.

‘Ze hadden de mond vol over hun domme terreinwagens.’

‘En toen heb jij ze aangevallen?’

‘Die dikzak heeft eerst geslagen.’

‘Waarom?’

Hij wendt zijn hoofd af.

‘Ik begrijp je niet.’

Hij maakt een keelgeluid.

‘Jij zou best aan de kost kunnen komen. Maar je denkt zo verdomd negatief over jezelf.’

De industrie van Paardeneiland glijdt voorbij.

‘Wat is er gebeurd?’

Van Heerden kijkt naar de regen, fijne, scharrelende druppels tegen de voorruit. Hij haalt diep adem, zucht om de nuttelosheid van dit alles. ‘Je kunt tegen een man zeggen dat zijn terreinwagen zijn lul niet langer zal maken en hij blijft Oost-Indisch doof. Maar begin over zijn vrouw...’

‘Jezus.’

Een ogenblik voelt hij opnieuw de haat, de opluchting, het ogenblik van verlossing van gisteravond, zes mannen van middelbare leeftijd, hun gezicht door woede verwrongen. Klappen, schoppen die op hem neerregenden, tot drie obers hen uit elkaar haalden.

Ze zeggen niets meer tot Kemp voor een gebouw bij de waterkant stilsthoudt.

‘Derde verdieping. Beneke, Olivier en vennoten. Zeg Beneke dat ik je heb gestuurd.’

Hij knikt en opent het portier, stapt uit. Kemp kijkt naar hem, peinzend.

Dan slaat hij de deur dicht en loopt hij het gebouw in.

Hij hangt onbeschaamd languit in de stoel. ‘Kemp heeft me gestuurd,’ was alles wat hij had gezegd. Ze had geknikt en zijn gewonde oog en lip opgemerkt maar genegeerd.

‘Ik denk dat wij elkaar kunnen helpen, meneer Van Heerden.’ Ze vouwt haar rok onder zich als ze gaat zitten.

Menéér. En die poging om gemeenschappelijke belangen te suggereren. Hij kent die aanpak. Maar hij zegt niets. Hij kijkt naar haar, vraagt zich af waar ze die neus en mond vandaan heeft. Die grote ogen en kleine oortjes. De genetische dobbelstenen zijn bij haar op vreemde plaatsen terechtgekomen, op de rand van de schoonheid.

Haar handen liggen op het bureau, de vingers netjes verstrengeld. ‘Meneer Kemp zei dat u ervaring hebt met speurwerk, maar dat u momenteel niet in dienstverband werkt. Ik heb de hulp van een goede detective nodig.’ Ze praat vlot en behendig. Hij vermoedt dat ze slim is. Hij vermoedt dat er wel wat voor nodig is om haar van haar stuk te brengen, in elk geval meer dan bij een gemiddelde vrouw.

Ze trekt een lade open en haalt er een dossier uit.

‘Heeft Kemp tegen je gezegd dat ik tuig ben?’

Haar handen aarzelen even. Ze glimlacht stijfjes. ‘Meneer

Van Heerden, uw persoonlijkheid interesseert me niet. Uw persoonlijke leven interesseert me niet. Dit is een zakelijk voorstel. Ik bied u tijdelijk werk aan tegen een professionele vergoeding.

Zo verdomd beheerst. Alsof zij alles weet. Alsof haar mobiele telefoon en haar diploma de enige verdediging zijn die ze nodig heeft...

‘Hoe oud ben je?’

‘Dertig,’ zegt ze. Zonder schroom.

Hij kijkt naar haar ringvinger. Die is kaal.

‘Bent u beschikbaar, meneer Van Heerden?’

‘Het hangt ervan af wat je van me verlangt.’

2

Mijn moeder is kunstenares. Mijn vader was mijnwerker. Zij zag hem voor het eerst op een koude winterdag, op het witgerijpte rugbyveld in het Oliënpark – zijn gestreept vaal Reef-shirt bijna van zijn lijf gescheurd terwijl hij langzaam naar de rand van het veld liep om een ander shirt te halen, zijn bezwete lenigheid, de afgetekende schouders en buik en ribben dof glanzend in de flauwe, late middagzon.

Zij had het verhaal nauwkeurig verteld, elke keer opnieuw: het ijle blauw van de lucht, de vale kleur van het gras in het stadion, de kleine groepjes studenten die hun ploeg luidruchtig aanspoorden, joelden tegen de mijnwerkers; het paars van hun sjaals als heldere vlekken op het doffe oppervlak van de houten banken.

En telkens als ik het verhaal hoorde, bouwde ik de beelden verder uit, voegde haar slanke gestalte van een zwart-witfoto uit die tijd toe – sigaret in de hand, donkere haren en ogen, een bepaalde broeierige schoonheid – op het ogenblik dat zij hem ziet en de lijnen van zijn gezicht en zijn lichaam haar onweerstaanbaar juist lijken. Alsof ze door alles heen kon kijken. ‘Tot in zijn hart,’ zei ze.

Ze wist op dat ogenblik twee dingen zeker. Eén: dat ze hem zou schilderen. Na de wedstrijd had ze op hem gewacht, tussen de wedstrijdcommissarissen en de spelers van de tweede divisie, tot hij naar buiten was gekomen met das en jasje en natte haren. Hij had haar in de schemering gezien, haar intensiteit gevoeld. Hij had gebloed en was naar haar toe gestapt alsof hij wist dat ze hem wilde hebben.

Ze had het papiertje in haar hand gehad.

‘Je moet me bellen,’ had ze gezegd toen hij voor haar stond.

Zijn vrienden stonden om hem heen en daarom had ze hem alleen maar dat dichtgevouwen papiertje met voornaam en nummer gegeven, had ze zich omgedraaid en was ze weggelopen, terug naar het huis aan de Thomstraat waar ze op kamers woonde.

Die avond laat had hij gebeld. ‘Mijn naam is Emile.’

‘Ik ben kunstenaar,’ had ze gezegd. ‘Ik wil je schilderen.’

‘O.’ Teleurstelling in zijn stem. ‘Wat voor schilderij?’

‘Een van jou.’

‘Waarom?’

‘Omdat je een knappe vent bent.’

Hij had gelachen, ongeloofig en ongemakkelijk. (Hij had haar later verteld dat dit nieuws was voor hem, omdat hij geen meisjes kon krijgen. Zij had geantwoord dat dit kwam omdat hij onhandig was met vrouwen.)

‘Ik weet het niet,’ had hij er eindelijk uitgekregen.

‘Als betaling mag je me mee uit eten nemen.’

Mijn vader had opnieuw gelachen. En was iets meer dan een week later, op een koude winterochtend, een zondag, met zijn Morris Minor van de eenpersoonsappartementen in Stilton naar Potchefstroom gereden. Zij was met haar ezel en schilderstas ingestapt en had hem gegidst – langs de Carltonvilleweg, tot bij de Boskopdam.

‘Waar gaan we heen?’

‘Naar het veld.’

‘Naar het veld?’

Ze had geknikt.

‘Doe je dit niet in een... schilderkamer?’

‘Een atelier.’

‘Ja.’

‘Soms.’

‘O?’

Ze waren bij een oprit naar een hoeve afgeslagen en hadden

bij een kleine bergkam halt gehouden. Hij had haar helpen dragen, had toegekeken terwijl ze het doek op de ezelspande, de tas openmaakte, de kwasten rechtzette.

‘Jij kunt je alvast uitkleden.’

‘Ik ga niet alles uittrekken.’

Ze had alleen maar zwijgend naar hem gekeken.

‘Ik ken je naam niet eens.’

‘Joan Killian. Kleed je uit.’

Hij had zijn overhemd uitgetrokken, daarna zijn schoenen.

‘Zo is het genoeg,’ had hij zich verweerd.

Ze had geknikt.

‘Wat moet ik nu doen?’

‘Op die steen gaan staan.’

Hij was op een groter rotsblok geklommen.

‘Je moet niet zo stijf staan. Ontspan je. Laat je handen zakken. Kijk maar naar die dam daar.’

En toen was ze begonnen met schilderen. Hij had haar vragen gesteld, maar ze had niet geantwoord, hem af en toe slechts gemaand stil te staan, afwisselend naar hem en naar het doek gekeken, verf gemengd en aangebracht – tot hij het had opgegeven. Na een uur of wat had ze hem laten rusten. Hij had zijn vragen opnieuw gesteld, ontdekt dat ze de enige dochter was van een actrice en een docent dramaturgie uit Pretoria. Hij herinnerde zich vaag hun namen uit Afrikaanse films uit de jaren veertig.

Uiteindelijk had ze een sigaret opgestoken en was ze begonnen haar schildersgerei in te pakken.

Hij had zich aangekleed. ‘Mag ik zien wat je getekend hebt?’

‘Geschilderd. Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Je ziet het wel wanneer het klaar is.’

Ze waren teruggereden naar Potchefstroom, hadden warme chocolademelk in een café op de Bult gedronken.

Hij had haar over haar kunst uitgevraagd, zij hem over zijn werk. En ergens gedurende die late middag in die West-Trans-

vaalse winter had hij lang en stil naar haar gekeken en gezegd: 'Ik wil met je trouwen.' Zij had alleen maar geknikt, want dit was het tweede wat zij met zekerheid had geweten toen ze hem voor het eerst zag.

3

Ze kijkt naar het dossier voor haar en ademt langzaam in. ‘Johannes Jacobus Smit is vorig jaar, op 30 september, tijdens een inbraak in zijn huis aan de Morelettastraat in Durbanville dodelijk verwond met een geweer van groot kaliber. De volledige inhoud van zijn inloopkluis is sinds het voorval vermist, onder meer een testament waarin hij naar verluidt al zijn bezittingen aan zijn vriendin, Wilhelmina Johanna van As, naliet. Als het testament niet wordt gevonden, wordt ervan uitgegaan dat de heer Smit zonder testament is overleden en zal de boedel uiteindelijk naar de staat gaan.’

‘Hoe groot is de boedel?’

‘In dit stadium net geen twee miljoen.’

Hij heeft een ingeving. ‘Van As is jouw cliënte.’

‘Ze heeft elf jaar met de heer Smit samengewoond. Ze heeft zijn zakelijke belangen behartigd, zijn eten klaargemaakt en zijn huis schoongemaakt, voor zijn kleren gezorgd... en op zijn aandringen hun kind laten aborteren.’

‘Hij heeft nooit aangeboden om met haar te trouwen?’

‘Hij was geen... voorstander van het huwelijk.’

‘Waar was zij op de avond van de...’

‘De dertigste? In Windhoek. Hij had haar op pad gestuurd. Voor zaken. Ze is op 1 oktober teruggekeerd en heeft hem dood aangetroffen, vastgebonden op een keukenstoel.’

Hij schuift verder onderuit in zijn stoel. ‘Jij wilt dat ik het testament opspoor?’

Ze knikt. ‘Ik heb elke mogelijk juridische uitweg bekeken. Over zeven dagen is er een finale zitting bij het hooggerechts-

hof. Als we tegen die tijd geen geldig document kunnen overleggen, krijgt Wilna van As geen cent.'

'Zeven dagen?'

Ze knikt.

'Het is al... bijna tien maanden geleden. Dat de moord is gepleegd.'

De advocate knikt.

'Ik neem aan dat de politie niet voor een doorbraak heeft gezorgd.'

'Ze hebben hun best gedaan.'

Hij kijkt naar haar, dan naar de twee diploma's aan de muur. Hij voelt opnieuw de pijn in zijn ribben. Hij maakt een geluid, kort en ruw, deels van de pijn, deels vanwege het surrealisme van het ogenblik. 'Zeven dagen.'

'Ik...'

'Heeft Kemp het je niet gezegd? Ik doe geen wonderen meer.'

'Meneer Van...'

'Het is tien maanden ná die man z'n dood. Jij verkwist het geld van jouw cliënte. Niet dat een advocaat zich daar druk over zal maken.'

Hij ziet hoe haar ogen zich vernauwen. Een kleine rozige vlek, als een maansikkel, verspreidt zich langzaam over haar wang. 'Mijn ethiek, meneer Van Heerden, staat boven elke verdenking.'

'Niet als jij mevrouw Van As vertelt dat er nog hoop is,' zegt hij en hij vraagt zich af hoeveel zelfbeheersing hij aan de dag zal kunnen leggen.

'Júffrouw Van As is volledig ingelicht over de draagwijdte van deze stap. Ik heb haar geadviseerd omtrent de potentiële nuttelosheid van de zoektocht. Maar zij is bereid om u te betalen, omdat dit haar laatste kans is. De enig overgebleven uitweg. Tenzij ú de kans er niet toe ziet, meneer Van Heerden. Maar er zijn wel meer mensen met dezelfde talenten.'

De maansikkel gloeit rood, maar haar stem blijft afgemeten en beheerst.

‘Die maar al te blij zullen zijn om samen met jou de centjes van júffrouw Van As in te pikken,’ zegt hij en hij vraagt zich af of de vlek nog roder kan worden. Tot zijn verbazing begint ze langzaam te glimlachen.

‘Het interesseert me niet echt wáár u uw kwetsuren hebt opgelopen...’ Ze gebaart met haar gemanicuurde handen naar zijn gezicht en buigt zich naar voren. ‘Maar ik begin wel te begrijpen waaróm u ze hebt.’

Hij ziet de maansikkel langzaam verdwijnen. Hij denkt een ogenblik na, teleurgesteld. ‘Wat lag er nog meer in die kluis?’

‘Dat weet ze niet.’

‘Weet ze dat niet? Ze slaapt elf jaar met hem en ze weet niet wat er in zijn kluis ligt?’

‘Weet u wat er in de kleerkast van uw vrouw hangt, meneer Van Heerden?’

‘Hoe heet je?’

Ze aarzelt even. ‘Hoop.’

‘Hoop?’

‘Mijn ouders waren ietwat... romantisch.’

Hij laat de naam in zijn mond rollen. Hoop. Beneke. Hij kijkt naar haar, vraagt zich af hoe een mens, een vrouw, dertig jaar lang met de naam Hoop kan leven. Hij kijkt naar haar korte haren. Als die van een man. Hij vraagt zich af met welke lijn van haar gezicht de goden van de gelaatstrekken hebben geknoeid. Een oud spel, dat hij zich vaag herinnert.

‘Ik heb geen vrouw, Hoop.’

‘Dat verbaast me niet... Hoe heet u?’

‘Ik hou wel van dat “meneer”.’

‘Neemt u de uitdaging aan, menéér Van Heerden?’

Wilna van As is van onbestemde leeftijd, een vrouw zonder scherpe hoeken, kort en rond. Haar stem is zacht als ze hem en de advocate in de voorkamer van het huis in Durbanville over Jan Smit vertelt.

De advocate heeft hem aan Wilna voorgesteld als ‘meneer

Van Heerden, die het onderzoek voor ons zal doen.' Óns. De term die medici en advocaten gebruiken wanneer er een trauma is. Hij haat dit. Hij heeft koffie gevraagd toen hem een drankje werd aangeboden. Ze zijn in de voorkamer gaan zitten, vreemden voor elkaar, formeel en stijf.

'Ik weet dat het nagenoeg onmogelijk is om het testament bijtijds op te sporen,' had Wilna vergoelijkend gezegd en hij had naar de advocate gekeken. Ze had zijn blik zonder uitdrukking beantwoord.

Hij had geknikt. 'U weet zeker dat het testament bestaat?'

Hoop had ingeademd alsof ze iets wilde zeggen, bezwaar wilde aantekenen.

'Ja. Jan heeft het op een avond mee naar huis gebracht.' Ze wijst met haar hand in de richting van de keuken. 'We zaten aan de tafel en hij heeft het stap voor stap met me doorgenomen. Het was geen lang document.'

'En de teneur ervan was dat u alles zou erven?'

'Ja.'

'Wie heeft het testament opgesteld?'

'Hij heeft het zelf geschreven. Het was zijn handschrift.'

'Waren er getuigen?'

'Hij heeft het op het politiebureau hier in Durbanville laten beëdiggen. Twee van hun mensen daar hebben het ondertekend.'

'Er was maar één exemplaar.'

'Ja,' zegt Wilna van As, gelaten.

'Vond u het niet vreemd dat hij het testament niet door een notaris liet opstellen?'

'Zo was Jan.'

'Hoe?'

'Op zichzelf.'

De woorden blijven in de lucht hangen. Van Heerden zegt niets, wacht tot zij meer zegt.

'Ik denk niet dat hij de mensen erg vertrouwde.'

'O?'

'Hij... wij... leefden eenvoudig. We werkten en kwamen naar

huis. Hij zei soms dat het huis een schuilplaats was. We hadden geen echte vrienden...'

'Wat voor werk deed hij?'

'Hij handelde in oude meubelen. Wat anderen als antieke meubelen beschrijven. Hij zei dat er in Zuid-Afrika geen echt antieke meubelen zijn, het land is te jong. Wij waren groothandelaars. We spoorden meubelen op, leverden die aan handelaars, soms rechtstreeks aan verzamelaars.'

'Wat was uw rol?'

'Ik ben zo'n twaalf jaar geleden bij hem begonnen. Als een soort... secretaresse. Hij reed toen rond om meubelen te zoeken, op het platteland, bij boerderijen. Ik bemande het kantoor. Na zes maanden...'

'Waar is het kantoor?'

'Hier,' wijst ze. 'In de Wellingtonstraat. Achter de Pick n Pay. Het is een klein, oud huis...'

'Er was geen kluis in het kantoor.'

'Nee.'

'En na zes maanden...' dringt hij aan.

'Ik heb het bedrijf vrij vlug leren kennen. Hij was naar de Noord-Kaap vertrokken toen iemand uit Swellendam belde. Het ging om een kleerkast, als ik het goed heb, een *jonkmanskas*, negentiende-eeuws, een mooi stuk, met inlegwerk... In elk geval, ik heb hem opgebeld. Hij zei dat ik moest gaan kijken. Ik ben erheen gegaan en heb hem voor een prikkie gekocht. Hij was onder de indruk toen hij terugkwam. Sindsdien mocht ik het steeds vaker doen...'

'Wie bemande toen het kantoor?'

'Eerst deden we het om de beurt. Later is hij op kantoor gebleven.'

'Het maakte u niets uit?'

'Ik deed het graag.'

'Wanneer zijn jullie gaan samenwonen?'

Wilna van As aarzelt.

'Juffrouw Van As...' Hoop buigt zich naar voren, zoekt een

ogenblik naar haar woorden. ‘Meneer Van Heerden moet jammer genoeg vragen stellen die misschien... vervelend kunnen zijn. Maar het is noodzakelijk dat hij zo veel mogelijk informatie krijgt.’

Wilna knikt. ‘Ik begrijp het. Het maakt niets uit. Ik ben gewoon... Ik ben niet gewend om over onze relatie te praten. Jan was altijd... Hij zei dat de mensen het niet hoefden te weten. Omdat ze altijd roddelen.’

Ze beseft dat hij op een antwoord wacht. ‘Eén jaar nadat we samen gingen werken.’

‘Elf jaar lang.’

‘Ja.’

‘In dit huis.’

‘Ja.’

‘En u kwam nooit in de kluis.’

‘Nee.’

Hij kijkt alleen maar naar haar.

De vrouw maakt een beweging met haar hand. ‘Zo was het.’

‘Als Jan Smit in andere omstandigheden was gestorven, hoe zou u dan het testament uit de kluis hebben gekregen?’

‘Ik kende de combinatie.’

Hij wacht.

‘Jan had die veranderd. Naar mijn geboortedatum. Net nadat hij me het testament had getoond.’

‘Had hij al zijn belangrijke documenten in de kluis opgeborgen?’

‘Ik weet niet wat er allemaal in lag. Want het is nu weg.’

‘Kan ik hem zien? Die kluis?’

Ze knikt en staat op. Hij volgt haar door de gang, zwijsend. Hoop loopt achter hen aan. Tussen de badkamer en de grote slaapkamer rechts bevindt zich de grote stalen deur met de draaiknop van het combinatieslot erop. De deur staat open. De vrouw drukt op een schakelaar aan de muur en een tl-lamp flikkert en schijnt dan helder. Ze stapt naar binnen en staat in de kluis.

‘Ik denk dat hij hem zelf heeft gebouwd. Nadat hij het huis had gekocht.’

‘Denkt u dat?’

‘Hij heeft het nooit gezegd.’

‘En u hebt er nooit naar gevraagd?’

Ze schudt haar hoofd. Hij kijkt naar de binnenkant van de kluis. Er staan lege houten rekken, van de vloer tot aan het plafond, links, rechts en tegen de achterste muur.

‘U hebt geen idee van wat hier allemaal lag?’

Ze schudt opnieuw haar hoofd, klein naast hem in de beslotenheid van de kluis.

‘U bent nooit voorbijgelopen terwijl hij hierbinnen bezig was?’

‘Hij deed de deur altijd dicht.’

‘En die geheimzinnigheid heeft u nooit dwarsgezeten?’

Ze kijkt naar hem, bijna kinderlijk. ‘U hebt hem niet gekend, meneer Van Rensburg.’

‘Van Heerden.’

‘Excuseer.’ Hij ziet dat de vrouw bloost. ‘Ik ben meestal goed met namen.’

Hij knikt.

‘Jan was... Hij was alleen maar erg op zichzelf.’

‘Hebt u hier schoongemaakt na de...’

‘Ja. Nadat de politie klaar was.’

Hij draait zich om en loopt weer naar buiten, voorbij Hoop die in de deur staat, terug naar de woonkamer. De vrouwen komen hem achterna. Ze gaan weer zitten.

‘U was als eerste ter plaatse.’

De advocate licht haar handpalm op. ‘Zullen we even pauzeren?’

Wilna knikt. Van Heerden zegt niets.

‘Ik zou graag nog een kopje thee willen,’ zegt Hoop. ‘Als het kan.’ Ze glimlacht warm en meelevend naar de andere vrouw.

‘Maar natuurlijk,’ zegt Wilna van As en ze loopt naar de keuken.

‘Een beetje medeleven met haar zou niet ongepast zijn, me-
néer Van Heerden.’

‘Noem me toch maar liever gewoon Van Heerden.’

Ze kijkt hem alleen maar aan.

Hij leunt naar achteren in de stoel. De pijn aan zijn oog be-
gint de pijn in zijn ribben te overheersen. De kater klopt dof
in zijn slapen. ‘Zeven dagen laten me niet veel tijd voor mede-
leven, Hoop.’ Hij ziet dat het gebruik van haar voornaam haar
irriteert. Het schenkt hem voldoening.

‘Ik denk niet dat dit tijd of moeite kost.’

Hij haalt zijn schouders op.

‘Je doet alsof ze een verdachte is.’

Hij blijft een ogenblik stil. Dan zegt hij langzaam, vermoeid:
‘Hoe lang ben je al advocaat?’

‘Al bijna vier jaar.’

‘Hoeveel moordzaken heb je in die tijd behandeld?’

‘Ik zie niet in wat dat te maken heeft met uw fundamenteel
gebrek aan fatsoen.’

‘Waarom denk je dat Kemp mij heeft aanbevolen? Vanwege
mijn mooie ogen?’

‘Wat bedoelt u?’

Hij negeert die vraag. ‘Ik weet wat ik doe, Beneke. Ik weet
wat ik doe.’